

2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (XLIV): Asuprirea a desvoltat tipul gazetarului-apostol, a gazetarului-martir - Acele redacții erau ateliere de destin - cea mai temută forță? Doi mari tribuniști!

Ioan Slavici 1848-1925

Ziaristica ardeleană și bănățeană dinainte de război Profesioniștii scrisului!

gazetar, nu înseamnă, cum se crede, virtuozitate, îndemânare, ci înseamnă înainte de orice, cultură, pasiune, chemare!

Asuprirea a desvoltat tipul gazetarului - apostol, a gazetarului-martir

„Tribuna” trebuia învinsă și prin o limbă bucureșteană, prin zeflemea, prin subtilități stilare ...

Acele redacții erau ateliere de destin! cea mai temută forță din Univers este a tăcerii?

Cazul Vasile Mangra pare a fi unul clasat.

Un profil al trădătorului de neam? La temelul oricărei cauze ce triumfă, stă jertfa!

șagunism - tribunism - sămănătorism

Episcopul Vasile Mangra

1850 1918

prin cultură un organism social!

RO 2019.EU

Finalizăm reproducerea articolului „Ziaristica ardeleană și bănățeană dinainte de război”, din lucrarea „Drumuri și răscruci”, autor Sever Bocu (1945): «Îl văd parcă înaintea ochilor mei pe Augustini, scurt, îndesat, bine legat, privindu-mă țintă în ochi, prin ochelarii săi, cercetător, cald. Îi văd parcă și măsuța din redacția din strada Schevis, între Septimiu Albini și Ion Russu-Șirianu, printre ei plimbându-și fără astâmpăr, o vastă erudiție și autoritate, polihistorul Bechnitz, care până la ora matinală de opt sfârșea de cetit ziarele străine, germane și franceze. La ora 8 îi aștepta pe masa lor de scris pe redactori, aceste ziare, subliniate cu creion roșu. **Acest Bechnitz care n’a scris nici un șir, a fost cel mai mare gazetar dela „Tribuna”.** Da, cel mai mare gazetar a fost cel ce n’a scris nici un șir, dar a știut să instrumenteze pe alții, pe ucenicii scrisului. Căci oricum, **gazetar, nu înseamnă, cum se crede, virtuozitate, îndemânare, ci înseamnă înainte de orice, cultură, pasiune, chemare.** Bechnitz inspira, dicta, adăuga, ștergea, corija. Colabora uneori cu trei deodată. **Profesioniștii scrisului!** ... N’am avut de aceștia în sensul de azi, sub asuprire. **Asuprirea a desvoltat tipul gazetarului - apostol, a gazetarului - martir, e firesc. Publicist, gazetar, era identic cu un om de credinți mari, profunde.** De aci extraordinara stimă pe care poporul nostru o avea față de „redactori”. „Redactorul” în ochii lui era un apostol, un prieten al lui, căruia el i se putea dărui pe deaîntregul. Nu era identică această stimă cu o situație socială, în sens burghez. Din contra. Nimeni nu și-ar fi măritat fata cu un „redactor” care

reprezintă un sacrificat, foarte stimat, foarte considerat, dar nu o carieră. Țăranul vedea în ziaristică un sacerdoțiu, în profesie o misiune. Așa și era. Poate se vor fi strecurat și în rândurile gazetarilor de sub aspirare spirite mai practice, utilitariste. Un calcul cât de simplu îi povățuia de a fugi de acolo. Atrăși de prestigiul pe care poporul nostru îl acorda redactorilor, precum și de o faimă, notorietate, nu era tânăr universitar care să nu-și fi încercat aripile în vre-o redacție. Dar numai puțini rămâneau.

Climatul era aspru, primejdiile permanente, gloria singură fără alte compensații, nu destul de atrăgătoare.

Gazetarul de profesie, așa cum îl știm noi azi, ne-a venit din București. Ziarul care ne concura în Arad, avea nevoie de ziașiști, rutinați, căci „**Tribuna**” trebuia învinsă și prin o limbă bucureșteană, prin zeflema, prin subtilități stilare. Și au venit doi, cam certați cu gramatica, dar cari inaugurară o țiganiadă, cam ca și cea de azi, din ziarele de partid. Îmi reamintesc pe unul, Vernescu. A stat un an în Arad, epuizându-și un vocabular de sub-urbanisme, cari le dădeau patronilor impresia unui proces de românizare. Așa au trecut la noi, din București, inadvertențele verbale. Dar când a plecat din Arad, ne-a dat o depeșă din Predeal să-l iertăm pentru că tot ce a făcut contra n’a fost decât pe bani. Nu m’am împăcat niciodată cu această gazetărie. Nici viața în libertate sau în desmăț care a urmat, nu mi-a schimbat această concepție. Ziare și oameni pe cari i-am cunoscut înainte de război în Ardeal și Banat, m’au făcut să-mi dau seama de rolul preponderent, uriaș, al presei în lupta noastră de desrobire. **Acele redacții erau ateliere de destin.** Când mă gândesc numai la martirologul pe care l-au pregătit, fără încetare, fără odihnă, îmi dau seama de valoarea ei covârșitoare în o **logică divină a desrobirei. La temeiul oricărei cauze ce triumfă, stă jertfa. Eu nu cred decât în cauzele pentru cari se aduc jertfe.** Pe acestea le-au adus: scriitorii, ziașiștii, dintre preoți și învățători cei luminați. Învățătorul confesional a fost un apostol. Și în sufletul cel mai opac se poate aprinde prin suferințe acceptate scânteia inițierii, darul viziunii, al devinării. Unul dintre acești posedăți a fost Augustini. Plină de armonie și de mister a fost apariția, frământarea și sfârșitul lui, în mijlocul poporului român. Aici, în Arad, se strecura printre noi, fără sgomot, modest, aproape neobservat.

Eu mă întrebam de multe ori: cari sunt bucuriile lui? Nu mi-l puteam explica, complet, dar nedeslușit simțeam că clipele lui se strecurau pe un alt plan decât al nostru, pe un fel de „**aere paerenius**”. Și iată, **ce puternic era omul, ce nu voia să fie nimic.** Toți dorm, cei de atunci, în cumplita nivelare a morții, pe care el o înfrânge și reapare printre noi, ca un învingător. Căci ziua de azi, liberatoare, germina, nezgomotoasă, tăcută în creierul și inima lui, pe cari noi le înțelegeam așa de puțin, sau nu le înțelegeam deloc. **Câtă dreptate e în Carlyle, că cea mai temută forță din Univers este a tăcerii. De acum Gustav Augustini va trăi vecinic printre noi.** (Notă: Ținută la 23 Ianurie 1938 în Palatul Cultural din Arad, cu prilejul comemorării ziaristului Gustav Augustini. Publicată în „Vestul a.VIII (1938), Nr. 2122-2125,...”)

În acest context, pentru cititorii „**Tribunei**” este interesant a redescoperi destinul a doi mari tribuniști, ambii afirmați în marele proces al Memorandului, activitatea lor marcând primele decenii ale sec. XX: **Vasile Lucaciu** (preot greco-catolic) și **Vasile Mangra** (istoric, academician, mitropolitul ortodox al Transilvaniei, înainte de Marea Unire).

În studiul „**Destin și provocare. Vasile Lucaciu și Vasile Mangra sau sarcasmul istoriei**”, autorul dr. Florin Ardelean pleacă de la o întrebare dificilă: „Ce se întâmplă însă atunci când personajele unor contexte istorice complexe primesc etichete transformate, după moartea lor, în convingeri pe care generații după generații le sedimentează într-o memorie infailibilă?”. În analiză autorul constată situația: «Cât de greu este uneori să discerni între ipoteze! Cazul Vasile Mangra pare a fi unul clasat. **Un profil al trădătorului de neam.** Pe de altă parte, Vasile Lucaciu pare a străluci temerar în zenitul bărbaților emblematici, eroizat mai puțin de instituția eclezială, dar puternic de către istoriografie și de mitologia poporană (...) Multe, foarte multe caracteristici le sunt comune. Totuși, îi desparte tranșant o percepție ce definește o antiteză perfectă». Analizând traseul ascendent al celor doi patrioți români, istoricul Florin Ardelean scria: «Vasile Mangra a avut o viață **„de un tragism shakesperian”**, cu un versant ascendent, urmat de unul tenebros, descendent, făcându-l să se prăbușească **„în țărână de pe soclul de idoli, fiindcă ajunsese în opoziție cu sentimentul obștesc”**. Vasile Mangra s-a născut (1852) în localitatea bihoreană Săldăbagiu, în familie de preoți; studiile le-a făcut la Beiuș (liceul unit român) și Oradea (Academia de Drept), urmând cursuri de teologie la Arad (1869-1872). La 19 ani redactează publicația bisericească „**Speranța**” (bilunară), iar din 1872, este redactor la revista ortodoxă - „**Lumina**”, foaie bisericească, scolastică, literară și economică; cinci ani mai târziu se ocupă cu editarea organului de presă al diecezei Arad, „**Biserica și școala**”. În paralel cu activitatea publicistică desfășoară o carieră didactică, ca profesor suplinitor, apoi titular la Institutul teologic din Arad, fiind apreciat ca un tânăr **„inteligent, bun și vioi stilist și polemist”**, remarcat de toate „cercurilor superioare bisericești”. Profesorul orădean Teodor Neș scria: **«Ca profesor, Vasile Mangra avea o influență fascinantă asupra studenților.** Aceștia erau robii privirii și ideologiei lui, gata la cele mai grele jertfe pentru chestiunea românească. Poate că viața lui V. Mangra, aceea de călugăr și profesor cu charismă, erudit și luminat, ar fi urmat un traseu predictibil și meritat dacă nu ar fi intrat în politică. Exponent intransigent al drepturilor românilor ardeleni, tânărul teolog se apropie de cercurile revistei „**Tribuna**” din Arad, atrăgând repede atenția reprezentanților maghiarimii puși să monitorizeze activitățile cercurilor naționaliste române».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-xliv-asuprirea-a-desvoltat-tipul-gazetarului-apostol-a-gazetarului-martir-acele-redactii-erau-ateliere-de-destin-cea-mai-temuta-forta-doi-mari-tribunisti-148064.html>

În: Tribuna, 03 noiembrie 2019